

Flemingsläkterna på Södertörn åren 1500-1800

En av de släkter som starkast präglat Ösmobygden är Fleming, en gammal adelssläkt som också satt sina spår i rikets historia.

Friherre Ivar Fleming ägde Nynäs 1535-1548. Hans son Lars Fleming ägde sedan gården fram till sin död 1562. Då övertogs den av dottern Elin som senare gifte sig med Clas Bielke.

Vid denna tid var antalet frälsehemman i Ösmo 35. Av dessa tillhörde följande Nynäs: Blista, Söderby, Mälby, Uppeby, Hassla, Karingboda, Kogersta, Hacktorp, Eneby, Kalvö (2) och Solberga. Till gården återfördes 1565 Gunnarstens och Vikstens fisken, som Gustaf Wasa berövat den. Slakten Fleming var under 1500-talet en av de fyra släkter som totalt behärskade Södertörn.

Detta med frälsehemman innebar att bönderna betalade sin skatt till en frälseman, som i gengäld svarade för en del av rikets rusthåll. Skatten utgick ofta in natura. Sålunda hade t ex skattebonden i Kängsta att leverera penningar, korn, mjöl, fläsk, hö, ved, dagsverken, höns, ägg, smör, stekar, bräder, lingarn och skjutsar.

I början av 1600-talet gifte sig en annan Fleming, Henrik Classon, till Fituna gård. Med Ebba Erlandsdotter Bååt fick han barnen Erik och Helena, som båda spelat framträdande roller i våra bygder.

Erik Fleming blev med tiden riksråd och var Fitunas herre 1650-1679. Han ägde också två hemman av Ålö, Rånö och Nåttarö. Den sistnämnda såldes 1720 till familjen Törnflycht på Nynäs.

Helena Fleming

På korväggen i Ösmo kyrka, strax söder om det nuvarande koret, sitter ett "Epitafium" av svart marmor med alabasterfigurer. Minnetavlan bär de Flemingska och Bååtska vapnen samt en latinsk inskrift, som i översättning lyder sålunda:

"Hejda, o Vandrare, dina steg för att noga beskåda detta gravmonument, som den förnåma och ädelborna Fru Helena Fleming, Friherrinna till Herrlunda, Fru till Follnäs och Djursnes, ännu under sin livstid och vid full hälsa, men ihågkommand mänsklig förgänglighet, lät uppsätta åt sina gemåler

och sig själv. Hon föddes av gammal berömd släkt den 3 Feb. 1611 på fädernegården Fituna. Fadern var Friherre Henrik Fleming, och modern Ebba Bååt. Genom deras förtänksamma omsorg föddes hon på nytt i det heliga dopets bad, tillägnade sig den sanna tron genom trägen uppfostran väl i ålder och blev prydd med skön gestalt och ädla själs gåvor. Med föräldrarnas bifall äktade hon den 22 Nov. 1643 Översten vid Infanteriet Wolmar Yxkull, arvinge till Djursnäs och Sarlax, och lyckliggjorde honom med en son Waldemar och en dotter Ebba. Sedan hon mistat sina barn och den 14 Jan. 1649 förlorade sin make, levde hon i fyra år i vemodig sorg. Men sedan följde åter ljusare tider, då hon för andra gången trädde in i äktenskapet och då med Generalmajoren, Guvernanten över Riga, den ädelborne Herr Nicolaus Bååt, Friherre till Herrlunda, Herre till Follnäs och Djursnäs den 11 Nov. 1652. Och levde med honom lyckligt i sju år. Efter mannens bortgång den 3 Dec. 1659 tillbragte hon i sin nya sorg hela sitt återseende liv i oavbrutet änkestånd och fick så pröva på ödets växlande skiften. Hon framstod lika mycket i med och motgång, ståndaktig, from, och obruten. Sedan hon äntligen tillryggalagt sitt livs lopp återgav anden åt himlen, vikande för ödet den 12 Juli efter nätt 1??? dagar och bekymmer. ???under denna marmor gömmes hennes kropp. Neka ej att åt henne utbedja en lugn vila, det på detsamma en gång må komma dig till del. Vem du än är som står här, en gäst på jorden, farväl och gå dina färder i frid."

Den som skriver detta kännetecknas knappast av någon blygsamhet - och inte hade hon heller stor anledning. Helena Fleming var en inflytelserik dam, som i sina båda äktenskap dessutom knöts samman med ett par andra av tidens mäktiga ätter.

Predikstolen i Ösmo kyrka har de Flemingska och Yxkullska vapnen på sitt tak. Under taket hänger en tavla i svart och förgylld ram som ger förklaringen. Nedtill står med stora bokstäver: "Gudh til Ähra och Hans Tempel til Prydno, ähr thenna predikostol af Högvälborna Fru Helena Fleming Friherrinna til Harlund, Fru til Fålnäs och Djursnäs förährat 1667." Kyrkan har också en

